

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název: Stochastické modely úmrtnosti v kontextu kvantifikace vybraných pojistněmatematických rizik
Autor: Bc. Marek Šešulka

SHRNUTÍ OBSAHU PRÁCE

Práce se zabývá modelováním vývoje úmrtnosti v čase. Představuje některé z literatury známé modely - Lee-Carterův a Cairns-Blake-Dowdův model a jejich některá rozšíření, zejména varianty zahrnující kohortní složku. Modely jsou využity k predikcím úmrtnosti pro mužskou a ženskou populaci v ČR. Ukázkou využití získaných predikcí je pak ocenění dluhopisu konstruovaného pro zajištění rizika dlouhověkosti.

CELKOVÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Téma práce. Téma práce je přiměřeně náročné pro diplomovou práci daného oboru.

Vlastní příspěvek. Vlastním příspěvkem je zejména aplikace vybraných modelů na datech, včetně rozsáhlé analýzy predikční schopnosti jednotlivých modelů provedené dle návodu v citované literatuře, a dále i ilustrace ocenění dluhopisu s využitím jednotlivých predikcí.

Matematická úroveň. Matematická úroveň práce je průměrná. Práce je psána stylem, který ne vždy dosahuje úrovně, kterou bych očekávala od rigorózně formulovaného matematického textu.

Práce se zdroji. Zdroje jsou v práci řádně citovány.

Formální úprava. Formální úprava práce je vyhovující, za silně podprůměrnou považuji jazykovou úroveň. Autor má zjevně problémy s formulací česky psaného textu, které dosahují takové míry, že činí práci obtížně čitelnou a snižují dojem z jinak solidně a se zájmem zpracovaného diplomového zadání.

PŘIPOMÍNKY A OTÁZKY

- Definice centrální míry úmrtnosti na str. 5 obsahuje nejasnou formulaci „náhodná veličina počtu žijících věků x “, na následující straně se pak vyskytuje „centrální expozice věků x “, která není v textu vůbec zavedena.
- Intenzita úmrtnosti $\mu_{x,y}$ zmiňovaná v odstavci 3.1 na str. 8 (kde y má význam kalendářního roku) není definovaná vztahem (2.1).
- V části výkladu věnované zavedení jednotlivých modelů a jejich rozšíření a také přístupům k predikci časové a kohortní složky mohlo být přesněji uvedeno, z kterých zdrojů tyto části výkladu čerpají.
- V odstavcích 4.1 a 4.2 jsou zavádějící formulace, které vydávají scénáře předepsané standardní formulí Solventnosti II za definici rizika úmrtnosti, dlouhověkosti, či katastrofického rizika. Přitom definice příslušných rizik dle S II je zde uvedena rovněž. Scénáře mají význam pouze pro výpočet kapitálového požadavku a vyjadřují představu o vývoji, který by vedl k nárůstu hodnoty závazků nastávajícímu s pravděpodobností 0.5%.

- Matematické formulace týkající se popisu Wangovy transformace v odstavci 5.2 nedávají příliš smysl, např. „princip tohoto přístupu je transformovat rozdělení distribuční funkce...“, „tržní cenu anuity položíme rovnu Wangově transformaci na pravděpodobnost úmrtí...“
- Jaké je přesně vyjádření středních hodnot $E^*[B_t]$ a $E^*[D_t]$ ve vztazích na str. 25 dole?
- Mají výsledky získané v odstavci 6.3 pro ocenění dluhopisu nějaké praktické využití v podmínkách českých pojišťoven?

Komentář k jazykové stránce práce:

- V práci se často vyskytují věty, ve kterých jsou postatná nebo přídavná jména v nesprávném pádě. („Upřesněme, že výsledek (3.9) můžeme použít jak ke konstrukci konfidenčních intervalů pomocí standardní chyby (3.8) **přenasobenou** délkou predikce m , ale taky i ke konstrukci predikčních intervalů pomocí odmocniny z **predikčních** chyby...“)
- Práce obsahuje značné množství slov s chybnou diakritikou, často se vyskytují opakovaně („vyšlo... několik práci a článku“, „můžu a žen“)
- Opakovaně se i v popisech ke grafům vyskytuje neuvěřitelný tvar přivlastňovacího přídavného jména - „Dowduova modelu“..., dále např. „rezidua jsou řazeny“, „L-C model jsme si zadefinovaly“...
- Celý text je psaný formou volného vyprávění, kdy se často a zbytečně opakuje již dříve řečené. Za zbytečné považuji také opakování názvů jednotlivých částí práce, stačilo by se na ně odvolat číslem. Výhrady, které mám k používané slovní zásobě, zde nebudu rozvádět.

ZÁVĚR

Předloženou práci považuji za vyhovující a doporučuji ji uznat jako práci diplomovou.

V Praze 1. 6. 2022

RNDr. Lucie Mazurová, Ph.D.